

Nieuwsbrief Jeugdzorg

Wet op de jeugdzorg in wording

In november 2002 hebben minister Donner en staatssecretaris Ross aangekondigd het voorstel voor de Wet op de jeugdzorg te zullen aanpassen. Om welke aanpassingen ging het ook alweer en hoe ver is het wetgevingstraject inmiddels gevorderd?

De aanpassingen moeten de werking van de jeugdzorg verbeteren. Dit gebeurt onder meer door het beter sluitend maken van de jeugdzorgketen en het actiever benaderen van de cliënt in de vrijwillige jeugdzorg. Bureau jeugdzorg dient niet alleen in actie te komen als de cliënt daar zelf om vraagt, maar ook wanneer het signalen krijgt die wijzen op ernstige opgroei- en opvoedproblemen. Als bureau jeugdzorg vaststelt dat een jeugdige geen *geïndiceerde* zorg nodig heeft, maar wel zorg van lokale voorzieningen, moet het bureau bewaken dat de jeugdige die zorg ook echt krijgt. Dit geldt echter alleen voor zorg die noodzakelijk is om een bedreigende situatie voor de jeugdige te voorkomen. Bureau jeugdzorg gaat voorts vaststellen wanneer gezinscoaching nodig is. Een andere aanpassing van het wetsvoorstel betreft het onderbrengen van de jeugdreclassering als afzonderlijke organisatorische eenheid binnen bureau jeugdzorg. Dit versterkt de aansluiting tussen de strafrecht- en de jeugdzorgketen.

In het vorige nummer van deze nieuwsbrief zijn deze aanpassingen uitgebreid toegelicht.

De procedure

De aangekondigde verbeteringen van het wetsvoorstel zijn inmiddels verwoord in een nota van wijziging. Deze is gezamenlijk voorbereid door de ministeries van VWS en Justitie, in overleg met het IPO, de VNG en de MOgroep. De nota van wijziging is in december 2002 in de ministerraad besproken en voor advies voorgelegd aan de Raad van State. Het wachten is nu op dit advies. Hopelijk kan het kabinet in maart 2003 zijn reactie op het advies van de Raad van State geven. Vervolgens neemt de Tweede Kamer het aangepaste wetsvoorstel in behandeling. Naar verwachting treedt de wet per 1 januari 2004 in werking. ▶

In dit nummer:

- Wet op de jeugdzorg in wording **1**
- Nieuwe doeluitkeringen **2**
- Afstemming lokaal jeugdbeleid - jeugdzorg in regio Nijmegen **3**
- Verduidelijking gemeentelijke taken **5**
- Analyse wachtlijsten **5**
- LPJ-monitor vernieuwing in de jeugdzorg **6**
- Decentralisatie landelijke voorzieningen **7**
- Actieprogramma jeugdcriminaliteit **8**

De Nieuwsbrief Jeugdzorg is een gezamenlijke publicatie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, het ministerie van Justitie en de Taskforce aanpak wachtlijsten jeugdzorg.

Reacties/suggesties:

e-mail: jeugdzorg@minvws.nl

Het wachten is op het advies van de Raad van State

Amvb's

Delen van het nieuwe stelsel - waaronder de zorgaanspraken en het indicatiebesluit - worden niet in de wet geregeld, maar in onderliggende algemene maatregelen van bestuur (amvb's). De conceptteksten van deze amvb's zijn bijna gereed. Begin april 2003 komen ze aan de orde in het Bestuurlijk Overleg met onder meer het IPO en de MOgroep. Daarna bespreekt de ministerraad de amvb's. In mei volgt publicatie in de Staatscourant en is iedereen in de gelegenheid erop te reageren. ■

Nieuwe doeluitkeringen jeugdzorg

Het ontwerp van de Wet op de jeugdzorg voorziet in twee doeluitkeringen aan provincies: één voor de financiering van het bureau jeugdzorg en één voor de financiering van het geïndiceerde aanbod aan jeugdzorg.

Deze nieuwe doeluitkeringen komen tot stand door het splitsen van de huidige doeluitkering jeugdhulpverlening die de provincies ontvangen op basis van de Wet Jeugdhulpverlening. Aan de nieuwe doeluitkering voor het bureau jeugdzorg worden de huidige budgetten voor (gezins)voogdij en jeugdreclassering toegevoegd. Dit proces moet zijn afge-

rond op 1 januari 2004, de beoogde invoeringsdatum van de Wet op de jeugdzorg.

Het ministerie van Justitie overlegt momenteel met de provincies en grootstedelijke regio's over de budgetten voor (gezins)voogdij en jeugdreclassering. Het ministerie van VWS gaat binnenkort met dezelfde partners praten over de splitsing van de huidige doeluitkering jeugdhulpverlening. Eind maart 2003 moeten deze gesprekken uitmonden in een verdelingsvoorstel dat de provincies en grootstedelijke regio's kunnen opnemen in hun ontwerpbeleidskaders jeugdzorg. De ministeries verwerken het verdelingsvoorstel in het landelijk beleidskader jeugdzorg. ■

(foto: Bart Versteeg)

“Oppassen dat we niet alles de zorg intrekken”

Gedurende het voorbereidingsproces voor de Wet op de jeugdzorg is het besef gegroeid dat het lokale jeugdbeleid een belangrijke eerste schakel is in de jeugdzorgketen. Een goed lokaal jeugdbeleid kan voorkomen dat problemen onnodig verergeren. Dit is gunstig voor de betrokken jongeren en ouders en kan het beroep op de geïndiceerde jeugdzorg binnen de perken houden. Nauwe samenwerking met de jeugdzorg is daarbij van essentieel belang, vinden de provincie Gelderland en de gemeenten in de regio Nijmegen. Welke ervaringen hebben zij daar tot nu toe mee opgedaan?

“De verwachtingen van de nieuwe opzet van de jeugdzorg zijn hooggespannen. Maar met alle aandacht voor bureau jeugdzorg als de toegangspoort tot de geïndiceerde jeugdzorg, moeten we niet vergeten dat het zeker zo belangrijk is jongeren uit de zorg te houden”, stelt Jacques Nuijens, beleidsmedewerker Jeugdzorg bij de provincie Gelderland.

Jacques Nuijens: “Dat kan door problemen van jongeren en ouders al in een vroeg stadium, dus op de ‘vindplaats’ te signaleren, ter plekke begeleiding en hulp te bieden en de toeleiding naar de jeugdzorg - voor het geval die toch nodig is - goed te regelen. Je kunt niet verwachten dat bureau jeugdzorg dat hele traject voor z’n rekening neemt. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt primair op lokaal niveau. Maar het is wel belangrijk daarbij de deskundigheid van bureau jeugdzorg en zorgaanbieders preventief in te zetten. Bijvoorbeeld door het deelnemen aan zorgadviesteams op scholen en het ondersteunen van jongerenwerkers die met moeilijke groepen van doen hebben. Dat veronderstelt een goede afstemming en samenwerking tussen het lokale jeugdbeleid en de jeugdzorg”, aldus Nuijens.

Overlegplatforms

Om die samenwerking te bevorderen heeft de provincie Gelderland een aantal jaren geleden acht regionale overlegplatforms opgericht. Daarin participeren onder meer de gemeenten, de provincie, bureau jeugdzorg en regionale instellingen zoals GGZ, zorgaanbieders, maatschappelijk werk, GGD, politie en onderwijs. De platforms proberen meer greep te krijgen op de hulp- en zorgvraag en formuleren elk jaar een regio-plan. De provincie beschouwt zo’n plan als een zwaarwegend beleidsadvies. Het wordt bekrachtigd in een bestuurlijk overleg tussen de gedeputeerde en de wethouders uit de regio.

Jacques Nuijens: “Aanvankelijk ging het in de platformdiscussies nog vooral over de jeugdzorg. Inmiddels is de discussie verbreed naar het lokaal preventief jeugd-beleid in relatie tot de jeugdzorg en zie je ook allerlei samenwerkingsinitiatieven van de grond komen. Bijvoorbeeld een project Jeugd en kleine criminaliteit. Voor dit soort projecten heeft de provincie een speciale subsidieregeling in het leven geroepen.”

“Op de vindplaats problemen signaleren en hulp bieden.”

Regio Nijmegen

“In de regio Nijmegen hadden we al een goed functionerend intergemeentelijk overlegplatform Jeugd- en onderwijsbeleid”, vertelt Daniëlle Leenders, beleidsmedewerker Jeugd-beleid bij de gemeente Nijmegen. “Bovendien zijn we als gemeente al sinds 2001 bezig met een uitvoeringsprogramma op het gebied van opvoedingsondersteuning en ontwikkelingsstimulering. We werken aan een samenhangend systeem van

Jacques Nuijens (provincie Gelderland): “De deskundigheid van bureau jeugdzorg en zorgaanbieders preventief inzetten in het lokaal jeugd-beleid.”
(foto: Gerard Verschooten)

signalering, begeleiding, lichte hulp en verwijzing naar jeugdzorg op alle kindercentra en scholen in de stad. Door dit voorwerk konden wij in het regionale platform snel doorstoten naar concrete werkafspraken over de afstemming tussen jeugd-beleid en jeugdzorg.” De bewuste afspraken zijn najaar 2002 geformaliseerd in het bestuurlijk overleg tussen de provincie en de regio Nijmegen. Op grond daarvan gaat bureau jeugdzorg de komende jaren actief deelnemen aan alle multidisciplinaire netwerken op scholen voor primair en voortgezet onderwijs in de regio. In zo’n netwerk bespreken de school, de schoolbegeleidingsdienst, het maatschappelijk werk, de preventieve gezondheidszorg en - nu dus ook - bureau jeugdzorg scholieren die extra aandacht nodig hebben.

Daniëlle Leenders: “De expertise van bureau jeugdzorg maakt het mogelijk ernstige problemen eerder te onderkennen en jongeren en ouders sneller op het spoor van de juiste hulp te zetten. Als het gaat om de afstemming en samenwerking tussen lokaal jeugd-beleid en jeugdzorg, heeft het onderwijs ▶

voor ons de hoogste prioriteit. Want via die vindplaats bereiken we in principe alle jongeren van 4 tot 19 jaar. Daarom zijn we ook zo blij dat de provincie bereid is geweest hierover meerjarige afspraken te maken, ondanks de bestaande onzekerheid over de financiële ruimte voor bureau jeugdzorg."

Keuzes maken

"De provincie beschouwt de aanpak van de regio Nijmegen als een pilot", stelt Jacques Nuijens. "Aan de hand ervan hopen we kengetallen te kunnen vaststellen voor de inzet van bureau jeugdzorg in het onderwijs. De omvang van het aansluitingsbudget - het budget van bureau jeugdzorg voor de versterking van voorliggende voorzieningen - laat echter niet toe dat we deze aanpak onverkort in de gehele provincie toepassen. Iedere regio moet op dit gebied prioriteiten stellen. Elders geeft men misschien de voorkeur aan het samenstellen van multidisciplinaire straatgroepenteams of het creëren van gezamenlijke lokale voordeuren van het maatschappelijk werk en bureau jeugdzorg."

De provincie gaat overigens wel kijken of bureau jeugdzorg meer capaciteit kan vrijmaken voor het versterken van lokale voorzieningen. Gelderland heeft onderzoek laten doen naar het domein (de wettelijke taken) van bureau jeugdzorg en de afbakening met de domeinen van voorliggende voorzieningen en zorgaanbieders. Daaruit blijkt onder meer dat bureau jeugdzorg met de reguliere financiering een aantal niet-wettelijke taken uitvoert, zoals het bemensen van Jongeren Informatie Punten en Steunpunten Opvoedingsondersteuning. Jacques Nuijens: "Als we dergelijke activiteiten onder de juiste financieringsstromen kunnen brengen, ontstaat er meer ruimte voor de wettelijke taken van bureau jeugdzorg."

En dan verder...

"De afstemming tussen jeugdzorg en Jeugd-GGZ is een zaak die voor mij hoog op de agenda staat", zegt Jacques Nuijens, gevraagd naar zijn speerpunten voor de komende periode. Dat zijn nog

Daniëlle Leenders (gemeente Nijmegen): "Als het gaat om de afstemming tussen jeugdzorg en lokaal jeugdbeleid, heeft het onderwijs voor ons de hoogste prioriteit." (foto: Gerard Verschooten)

te veel gescheiden werelden. Verder zou meer aandacht voor preventie in het jeugdbeleid toe te juichen zijn. Omdat de effecten daarvan niet eenvoudig zijn aan te tonen, wordt er snel op bezuinigd."

Daniëlle Leenders sluit zich hierbij aan: "Op het gebied van preventie hebben wij nu een belangrijke stap gezet door het binnenhalen van bureau jeugdzorg in het primair en voortgezet onderwijs. In aansluiting daarop zou ik graag concrete afspraken willen maken over de inzet van bureau jeugdzorg op consultatiebureaus, kinderdagverblijven en peuterspeelzalen. Daar moet je zijn, als je kinderen van 0 tot 4 jaar wilt bereiken."

"Meer aandacht voor preventie in jeugdbeleid toe te juichen"

Ook het toenemend aantal zwerfjongeren, waaronder veel 19- tot 25-jarigen, die in de jeugdzorg door hun leeftijd vaak buiten de boot vallen, vereist een gezamenlijke aanpak. Als dat allemaal

zou lukken, zijn we een stuk verder met het Nijmeegse streven naar een sluitende keten van signalering, hulp en verwijzing voor alle jeugdigen van 0 tot 25 jaar."

De visie van de gemeente Nijmegen op opvoedingsondersteuning en ontwikkelingsstimulering is verwoord in de notitie 'Opvoeden doe je niet alleen!' van december 2001. U kunt een exemplaar aanvragen op het mailadres t.lam@nijmegen.nl. Het 'Domeinonderzoek Bureaus Jeugdzorg Gelderland' is verkrijgbaar bij de provincie. Dit geldt ook voor de notitie 'De regioplatforms jeugd-beleid/jeugdzorgbeleid; een koersbepaling'. Telefoon: 026 - 359 92 38. ■

Kort

operatie **Jong**

Nieuw: operatie JONG

Vijf ministeries die nauw zijn betrokken bij jeugd, hebben de handen ineengeslagen onder de noemer Operatie Jong. Dit zijn de ministeries van VWS, BZK, Justitie, OCenW en SZW. De Operatie Jong moet meer samenhang brengen in het jeugdbeleid, knelpunten op dit gebied aanpakken en onderlinge samenwerking op uitvoeringsniveau stimuleren. Voor deze operatie is er één Haags aanspreekpunt: het J-team. Dit team is in deze eerste fase vooral bezig knelpunten en mogelijke oplossingen in kaart te brengen. Verder heeft het een adviserende rol en zal het concrete voorstellen doen om de samenhang in beleid en praktijk te vergroten. In de brochure 'Nieuw: operatie Jong' die inmiddels breed in het land is verspreid noemt het J-team enkele thema's en knelpunten die daarbij van belang kunnen zijn. Het team wil daarover graag in gesprek met iedereen die betrokken is bij het jeugdbeleid: gemeenten, provincies, instellingen en organisaties. Meedoen? Neem een kijkje op de internetsite www.operatiejong.nl en laat van u horen. Medio 2003 mondt dit proces uit in een 'Jeugdagenda', waarin de ambities en inzet van het kabinet zijn verwoord. Te zijner tijd meer daarover in deze nieuwsbrief. ■

(foto: Bart Versteeg)

Projectgroep brengt gemeentelijk domein in beeld

Eind 2002 is een landelijke projectgroep aan de slag gegaan met het in kaart brengen van de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor het bieden van hulp en ondersteuning aan ouders en kinderen, in relatie tot de provinciaal georganiseerde jeugdzorg. In mei 2003 rapporteert de projectgroep met concrete voorstellen op dit gebied.

De Projectgroep verduidelijking gemeentelijke taken bestaat uit gemeenten, de VNG, het IPO, de MOgroep en de rijksoverheid. Tot de instelling ervan is besloten in het Bestuurlijk Overleg van 31 oktober 2002.

Het lokale jeugdbeleid heeft de laatste jaren weliswaar een enorme vlucht genomen, maar gemeenten vullen dit beleid zeer divers in. Bovendien is de afbakening tussen lokale activiteiten op het gebied van opvoed- en gezinsondersteuning enerzijds en de provinciaal georganiseerde jeugdzorg anderzijds niet altijd duidelijk. Vandaar de opdracht aan de projectgroep om het gemeentelijke domein verder te verduidelijken en concrete voorstellen te doen voor de invulling daarvan.

Gemeenten vullen lokaal jeugdbeleid zeer divers in

Taakopdracht

Vrij vertaald komt de opdracht aan de projectgroep neer op het beantwoorden van de volgende vier vragen:

- welke hulp en ondersteuning is op lokaal niveau minimaal noodzakelijk voor jeugdigen en ouders met opgroei- en opvoedproblemen?
- hoe zorgen we ervoor dat gemeenten daar ook daadwerkelijk invulling aan (kunnen) geven?
- op welke wijze geven we vorm aan de samenhang binnen het lokaal jeugdbeleid en de afstemming met de jeugdzorg?

- hoe kunnen gemeenten netwerken rond jeugdigen op 'vindplaatsen' zoals scholen inzetten voor het eerder en beter signaleren van (ernstige) opvoed- en opgroei problemen?

De rapportage van de projectgroep komt aan de orde in een Bestuurlijk Overleg in mei 2003. Te zijner tijd leest u er meer over in deze nieuwsbrief. ■

Analyse wachtlijsten gereed

Najaar 2002 werd duidelijk dat de wachtlijsten bij de bureaus jeugdzorg, de zorgaanbieders en de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling flink zijn toegenomen. De landelijke Taskforce wachtlijsten jeugdzorg heeft deze toename onlangs geanalyseerd en aanbevelingen gedaan om het tij te keren.

Demissionair staatssecretaris Ross (VWS) heeft de conclusies van de Taskforce op 5 februari jl. aangeboden aan de Tweede Kamer. Die aanbevelingen komen in het kort op het volgende neer.

- 1 Voeg structureel 25 miljoen euro toe aan de middelen voor jeugdzorg om tegemoet te kunnen komen aan de toenemende vraag.
- 2 Voer de Wet op de jeugdzorg zo snel mogelijk in.
- 3 Ga onverkort door met de implementatie van de conceptwet en geef daarbij prioriteit aan (a) duidelijkheid over de taken en werkprocessen van bureau jeugdzorg; (b) een vraaggestuurde financieringswijze.

- 4 Verschaf op korte termijn duidelijkheid over de taken van gemeenten op het gebied van het lokaal jeugdbeleid.

De derde en vierde aanbeveling zijn reeds in uitvoering, schrijft de staatssecretaris. De eerste twee aanbevelingen zijn niet meer in deze regeerperiode te realiseren, stelt zij vast. De staatssecretaris raadt het volgende kabinet aan ze mee te nemen in de verdere beleidsontwikkeling.

*De analyse van de Taskforce wachtlijsten jeugdzorg is te vinden op www.jeugdzorg.nl (zie: *Praktijk - Wachtlijsten*). ■*

Taskforce: 25 miljoen euro extra nodig

Momentopname van vernieuwing in de jeugdzorg

Het Landelijk Platform Jeugdzorg (LPJ) heeft een uitvoerig monitoronderzoek laten uitvoeren naar de voortgang van de vernieuwing in de jeugdzorg. Het is in feite een testament van het LPJ. Eind 2002 heeft het platform zijn activiteiten namelijk beëindigd. In dit artikel zijn de vijf deelonderzoeken van de monitor samengevat.

Vraaggericht werken

Deelrapport 1: Gewoon vragen wat er is en wat ze voor je kunnen doen. Vraaggericht werken volgens jongeren en ouders.

Dit rapport is opgesteld door WESP Onderzoek. De onderzoekers hebben een aantal jongeren en ouders geïnterviewd op zogenoemde vindplaatsen, voornamelijk in het basis- en voortgezet onderwijs. Uit die interviews en de literatuur komt het volgende beeld naar voren. Wanneer zij problemen hebben willen jongeren en ouders graag hulp krijgen via iemand die hen vertrouwd is, zoals de huisarts of een leerkracht. Zij wensen goede en deskundige informatie over de hulpmogelijkheden en op grond van die informatie willen zij zelf kunnen kiezen. Er is een voorkeur voor hulp thuis of dichtbij huis. Die hulp moet snel beschikbaar zijn. De onderzoekers vinden dat deze criteria - meer dan nu het geval is - ijkpunt moeten zijn voor het beleid.

Bureau jeugdzorg

Deelrapport 2: Samenwerken? Samen doen! Onderzoek naar de tevredenheid van verwijzers over het bureau jeugdzorg.

De onderzoekers van Praktica-ACSW hebben verwijzers van het algemeen maatschappelijk werk, de ouder- en kindzorg en de GGD-en gevraagd naar hun ervaringen met bureau jeugdzorg en hun mening over dit bureau. De verwijzers blijken 'niet echt ontevreden' te zijn. Men ziet nog tekortkomingen, maar daar bestaat begrip voor, omdat het bureau in een opbouwfase verkeert. De overgrote meerderheid van de verwijzers is van mening dat bureau jeugdzorg een goede samenwerkingspartner kan worden. Maar dan moet er wel snel meer duidelijkheid komen over wat men wel

en wat men *niet* van het bureau kan verwachten. Daarbij gaat het vooral om de vraag in hoeverre het bureau kan participeren in lokale netwerken. De meningen van de verwijzers daarover lopen uiteen. De één wenst een bureau jeugdzorg met een brede preventieve en curatieve functie. De ander houdt het bij een begrensde taak als indicatieorgaan.

Jongeren en ouders willen zelf kiezen

De indicatiestelling

Deelrapport 3: Kwaliteit van de indicatiestelling door bureau jeugdzorg.

Dit NIZW-onderzoek is uitgevoerd bij een vijftal zorgaanbieders waarvoor bureau jeugdzorg een indicatie afgeeft. Ook de mening van cliënten is gepeild. Volgens de ondervraagde zorgaanbieders en cliënten indiceert bureau jeugdzorg in 85% van de gevallen de juiste zorg. De zorgaanbieders zien echter wel gebreken

in de explicitering en onderbouwing van de indicatie. Vaak ontbreekt in het indicatiebesluit de visie van de cliënt en zijn er onvoldoende richtinggevende doelen voor de te verlenen zorg in opgenomen. De onderzoekers raden aan het indicatiebesluit (verder) te standaardiseren en vragen aandacht voor aanvullende deskundigheidsbevordering.

Zorgaanbieders en bureau jeugdzorg

Deelrapport 4: Handen ineen. De werking van de stelselherziening in de jeugdzorg: zorgaanbieders en het bureau jeugdzorg.

De onderzoekers van COACT Consult hebben bekeken hoe de samenwerking en afstemming tussen het bureau jeugdzorg en de zorgaanbieders verloopt. Zij hebben gesprekken gevoerd en dossieronderzoek gedaan. De ondervraagde zorgaanbieders zien de trage doorstroming van cliënten bij bureau jeugdzorg als een groot knelpunt. Zij wijten dit vooral aan capaciteitsgebrek. Bij de zorgaanbieders blijkt onzekerheid en onvrede te bestaan over de nieuwe taakverdeling met bureau jeugdzorg, op grond waarvan samenwerkingscontacten met gemeenten onder de regie van bureau jeugdzorg verlopen. Tot slot geven de zorgaanbieders aan dat dit bureau tot nu toe slechts in beperkte mate inhoud geeft aan het begeleiden en volgen van cliënten (casemanagement). Volgens de onderzoekers zijn op de volgende punten ▶

(foto: Bart Versteeg)

belangrijke verbeteringen te realiseren: de communicatie tussen bureau jeugdzorg en zorgaanbieders, de wijze van overdracht van cliënten, het casemanagement, de zorg voor nul- tot vierjarigen, de exitbegeleiding en de nazorg van cliënten. De onderzoekers pleiten in dit verband voor een actieve, op coördinatie en inhoudelijke regie gerichte opstelling van bureau jeugdzorg.

Perspectief van de cliënt

Deelrapport 5: Maar het gaat wel over mij! Kwaliteit van de jeugdzorgketen in cliëntenperspectief.

In dit onderzoek, uitgevoerd door de Stichting Alexander, gaat het om de vraag hoe jeugdigen en ouders de jeugdzorgketen beoordelen *nadat* zij de gehele keten hebben doorlopen. Het geeft dus een aanvulling op deelrapport 1, waarin de *verwachtingen* van jeugdigen en ouders centraal staan. De respondenten zijn door bemiddeling van een drietal zorgaanbieders bevraagd. Het betreft dus jeugdigen die uiteindelijk bij een zorgaanbieder (residentiële voorziening) zijn terechtgekomen. Over het algemeen vinden zij dat ze op de juiste plek zijn beland. Het is echter vaak een lang en moeizaam proces geweest, waarbij zij de greep op de situatie enigszins hebben verloren. Kritiekpunten zijn dat problemen te laat worden gesignaleerd en hulp te lang op zich laat wachten.

Ouders en jeugdigen zouden veel meer zelf willen kiezen, maar daarvoor bestaat in de praktijk nog weinig ruimte. Door een gebrek aan informatie vinden zij het echter moeilijk te beoordelen of het ook anders had gekund. Uiteindelijk aanvaardden zij dan maar dat anderen over hen beslissen. In het diagnostisch proces en in de hulpverlening wordt jeugdigen en ouders wel gevraagd wat zij zelf willen. Maar dit is volgens de onderzoekers niet afdoende. Zij doen concrete voorstellen voor het verbeteren van de communicatie en het realiseren van een meer activerende werkwijze.

*De besproken onderzoeksrapporten zijn te vinden op www.jeugdzorg.nl (zie: *Praktijk - Monitor*). ■*

(foto: Bart Versteeg)

Decentralisatie landelijke voorzieningen

Bij het inwerkingtreden van de Wet op de jeugdzorg worden de huidige landelijke voorzieningen voor jeugdhulpverlening en jeugdbescherming ingepast in het nieuwe jeugdzorgstelsel. De voorbereidingen voor dit decentralisatieproces zijn in volle gang.

Bij deze operatie draait het om zes landelijk werkende instellingen voor jeugdhulpverlening en jeugdbescherming (waaronder bijvoorbeeld de Hoenderloo Groep en de Stichting Gereformeerd Jeugdwezijn) en de pleegzorgplaatsen van de dertien Sociaal Pedagogische Diensten (SPD-en).

Waar gaat het naartoe?

Het decentralisatieproces moet leiden tot de volgende verschuivingen:

- de toegangsfunctie tot het zorgaanbod van de landelijke instellingen gaat naar bureau jeugdzorg;
- dit geldt ook voor de uitvoering van de (gezins)voogdij- en jeugdreclasseringstaken van deze instellingen;
- de rijksoverheid draagt de planning en financiering van de voorzieningen over aan de provincies en grootstedelijke regio's;
- de pleegzorgplaatsen van de SPD-en gaan naar de regionale voorzieningen voor pleegzorg.

In de Voortgangsrapportage jeugdzorg 2003-2006 (paragraaf 6.6) is dit proces uitgebreid beschreven (zie www.jeugdzorg.nl).

De wijze van inpassing

In april 2002 is door de betrokken partijen en overeenstemming bereikt over de

wijze van inpassing in het nieuwe stelsel van jeugdzorg. Het overeengekomen model is vervolgens in drie deeltrajecten uitgewerkt. Dit is gebeurd met het oog op de diversiteit en de specifieke deskundigheden van de betrokken instellingen.

Het eerste deeltraject betreft de overdracht van de 136 pleegzorgplaatsen van de SPD-en naar de regionale voorzieningen voor pleegzorg. Dit traject is eind november 2002 van start gegaan met de presentatie van een plan van aanpak aan de betrokken partijen. Voor het plan bleek een groot draagvlak te bestaan. Een klankbordgroep buigt zich momenteel over een modelovereenkomst voor de overdracht van taken. De bedoeling is dat het ministerie van VWS en het IPO de overeenkomst nog voor de zomer vaststellen. In maart 2003 volgen startbijeenkomsten voor de andere twee deeltrajecten. Daarbij gaat het om de decentralisatie van respectievelijk de landelijke voorzieningen voor intensieve, geïntegreerde jeugdzorg en de landelijke (gezins)voogdij- en jeugdreclasseringstaken.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met C. Storm, ministerie VWS, telefoon 070-3405168. ■

Francien Anker (ministerie van Justitie):
"De samenhang tussen de jeugdzorgketen
en de jeugdstrafrechtketen versterken..."
(foto: Hendriksen/Valk)

Actieprogramma jeugdcriminaliteit 2003-2006

Meer aandacht voor het kind achter het delict

"In de jeugdstrafrechtketen zijn we tot nu toe nogal delictgericht te werk gegaan. De omslag die wij nu maken, is dat we meer kindgericht gaan werken. Het komt erop neer dat je vaststelt: dit kind met deze problemen heeft dat delict gepleegd. Vervolgens ga je bekijken welke straf daarbij hoort en hoe je dat kind en z'n ouders kunt helpen voorkomen dat het opnieuw gebeurt. Om dat te realiseren moeten we een betere aansluiting op de jeugdzorgketen tot stand brengen."

Dit stelt Francien Anker, werkzaam bij de directie Jeugd en Criminaliteitspreventie van het ministerie van Justitie. Zij is programmamanager van het Programma aanpak jeugdcriminaliteit 2003-2006. Minister Donner heeft het actieprogramma op 13 december 2002 onder de titel 'Jeugd terecht' aan de Tweede Kamer aangeboden. Het stuk geeft uitwerking aan de kabinetsnota 'Naar een veiliger samenleving' van oktober 2002.

Het actieprogramma bevat in totaal 58 actiepunten. Die hebben tot doel te voorkomen dat jongeren die met de politie in aanraking komen, (verder) ontsporen. Degenen die al een criminele loopbaan aan het ontwikkelen zijn, moeten weer op het rechte pad geholpen worden.

Samenhang

"Voor een effectieve aanpak van de jeugdcriminaliteit is het versterken van de samenhang tussen jeugdzorg en strafrechtelijke handhaving heel belangrijk", meent Francien Anker. "Door een effectieve jeugdzorg kun je voorkomen dat jongeren die in een risicovolle situatie verkeren, afglijden naar een criminele loopbaan. Door goed toezicht en een effectieve rechtshandhaving maak je jongeren die dreigen te ontsporen duidelijk dat zij ernst moeten maken met het verbeteren van hun gedrag en de kansen moeten grijpen die hen worden geboden, bijvoorbeeld door de hulpverlening."

"Jeugdcriminaliteit: bijna nooit een op zichzelf staand probleem."

"Het beste is natuurlijk om te voorkomen dat jongeren delicten plegen, aldus Francien Anker. "Toch staat dat preventieve aspect in dit actieprogramma niet voorop. De primaire verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij het algemeen jeugdbeleid en de jeugdzorg. Wij concentreren ons op het vergroten van de effectiviteit van de jeugdstrafrechtketen.

Maar omdat criminaliteit vrijwel nooit een op zichzelf staand probleem is, kun je daarbij niet om de jeugdzorg heen."

Actief verwijzen

De politie krijgt in allerlei situaties te maken met jongeren die weliswaar (nog) geen delicten plegen, maar wel veel overlast veroorzaken. Als de politie het vermoeden heeft dat daar problemen in de opvoedings- of opgroeisituatie aan ten grondslag liggen, is verwijzing naar de vrijwillige hulpverlening nodig. Dit gebeurt nog te weinig volgens de samenstellers van het actieprogramma.

Bij een jongere die *wel* een delict heeft gepleegd, moet de fase van het (eerste) politiecontact beter worden benut. Niet alleen als aangrijpingspunt voor een snelle en consequente strafrechtelijke reactie, maar ook als vindplaats van eventueel achterliggende (gezins)problematiek. Tegen die achtergrond heeft de minister van Justitie besloten tot landelijke invoering van een casusoverleg, waarin politie, Openbaar Ministerie (OM) en Raad voor de Kinderbescherming alle aangehouden jongeren bespreken. De bedoeling is dat dit leidt tot kortere doorlooptijden in de strafrechtketen en kwaliteitsverbetering in de strafafdoening en hulpverlening.

Het signaleren van eventuele achterliggende problemen en het in gang zetten van opvoedingsondersteuning en hulpverlening is geen zelfstandige taak van de politie. Maar het zo nodig met drang toeleiden van jongeren en ouders naar het zorgcircuit moet al wel in de fase van het politiecontact beginnen. Francien Anker: "Bij de uitwerking op onder meer dit punt zullen we bezien welke rol bureau jeugdzorg kan vervullen. Het is niet de bedoeling allerlei nieuwe structuren op te zetten. We willen

zoveel mogelijk aansluiten bij bestaande ontwikkelingen en activiteiten.”

Voor jongeren die beginnen met recidiveren en dreigen af te glijden naar een criminele carrière, wordt in het actieprogramma eveneens een mix van maatregelen aangekondigd. De taak van de politie is deze jongeren snel over te dragen aan het OM en ze consequent te melden bij de Raad voor de Kinderbescherming. Veelplegers en harde-kernjongeren moeten van de straat worden gehaald. Heropvoeding en resocialisatie zijn het devies bij de detentie van deze groepen.

Straf en nazorg

In het actieprogramma zijn ook maatregelen opgenomen om de effectiviteit van straffen te vergroten. In dit verband zal het OM een richtlijn opstellen om bij het niet of niet goed uitvoeren van taakstraffen eerder vervangende jeugd detentie op te leggen. Verder komt er meer 'lik-op-stuk'. Het ministerie het Justitie gaat onderzoek doen naar de cultuurspecifieke strafbeleving door allochtone jongeren en breidt het aantal plaatsen in inter-naatachtige voorzieningen uit. Voor de effectiviteit van sancties is ook een goede nazorg van belang. Een traject van begeleiding of toezicht na de straf

kan voorkomen dat de jongere terugvalt in de oude levensstijl.

In praktijk onttrekken veel jongeren zich echter aan zo'n traject. Daarom wil het ministerie na afloop van zwaardere straffen *verplichte* nazorg opleggen. De jeugdreclassering wordt daartoe uitgebreid.

Uitwerking

De 58 actiepunten uit het programma zijn geclusterd in vijf nader uit te werken deelprogramma's, waaronder een deelprogramma Voorkomen delictgedrag (signalering, relatie tussen de justitiële- en de jeugdzorgketen e.d.) en een programma Begeleiding en toezicht (o.m. nazorg).

“Gemeenten en bureaus jeugdzorg betrekken bij de uitwerking.”

Francien Anker: “De uitwerking en implementatie is niet alleen een zaak van de justitiële partners. We doen daarvoor ook een beroep op andere betrokken organisaties, zoals gemeenten en bureaus jeugdzorg.” Voor de uitvoering van het actieprogramma is een budget beschikbaar dat oploopt van twintig mil-

joen euro in 2003 tot vijftig miljoen in 2006 en volgende jaren. Partners die concrete bijdragen leveren aan de in het programma voorziene aanpak van de jeugdcriminaliteit kunnen in aanmerking komen voor een financiële bijdrage uit dit budget.

Het Actieprogramma aanpak jeugdcriminaliteit 2003-2006, 'Jeugd terecht', is te vinden op www.justitie.nl (zoek onder Publicaties - Rapporten en nota's). ■

Kort

Onderzoek ketenkwaliteit

Naar aanleiding van het gezinsdrama in Roermond zijn drie rijksinspecties aan de slag gegaan met een gezamenlijk onderzoek naar de kwaliteit van de keten van voorzieningen voor jeugd en gezin in complexe probleemsituaties. Dit zijn de Inspectie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming, de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie voor de Gezondheidszorg. Het onderzoek moet landelijk bruikbare verbetervoorstellen opleveren. De eerste resultaten komen dit voorjaar beschikbaar. Een volgende nieuwsbrief informeert u daarover. ■

Colofon

Redactieadres

Ministerie van VWS
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag
e-mail: jeugdzorg@minvws.nl

Coördinatie

Ministerie van VWS: DJB en DVC
Ministerie van Justitie: DJC en DV

Redactie

Teun Baak, Tekst & Beleid bv, Bleiswijk

Vormgeving

Peter de Vos, VWS/DJB

Fotografie

Er bestaat geen enkele relatie tussen de afgebeelde personen en de inhoud van de artikelen, tenzij in een fotobijchrift uitdrukkelijk anders is vermeld.

(foto: Bart Versteeg)